

Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
Mustafa Kemal University Journal of the Faculty of Education
Yıl/Year: 2022 ♦ Cilt/Volume: 6 ♦ Sayı/Issue: 10, s. 109-135

OKULLARDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ: AÇIMLAYICI KARMA YÖNTEM

Mehmet YILDIRIM

MEB, Müdür Yrd., myildirim24@hotmail.com

Orcid: 0000 0001 5120-0561

Prof. Dr. Celal Teyyar UĞURLU

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, celalteyyar@gmail.com

Orcid: 0000 0002 7933 9327

Özet

Bu araştırma, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği algılarını belirleyerek, iş sağlığı ve güvenliğinin benimsenmesi ile sürekli iyileştirilmesine yönelik görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırmaya nicel yöntem ile başlanmış daha sonra nicel yöntemde elde edilen sonuçları açıklamak için nitel çalışmadan yararlanılmıştır. Araştırma açıklayıcı karma yöntem çalışmasıdır. Çalışma grubunu Sivas il merkezindeki ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan 347 öğretmen ve okul yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırma da "İş Sağlığı ve Güvenliği Performans Değerlendirme Ölçeği" ve nicel boyutta elde edilen bulgulara göre araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada *cinsiyet, okulun türü, mesleki hizmet süresi, görev süresi, çalışan sayısı ve İSG eğitimi alma* gibi değişkenlere göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığını test etmek için "Bağımsız Gruplar İçin T Testi", "Tek Yönlü Varyans Analizi" testi kullanılmıştır. Araştırmanın nitel verilerinin yorumlanması sürecinde yaklaşım olarak betimsel ve içerik analizleri tercih edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenlerin genel olarak iş sağlığı ve güvenliğine yönelik algılarının "çok yüksek" düzeyde olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği algıları cinsiyet, hizmet süresi, görev süresi, çalışan sayısı değişkenlerine göre değişiklik oluşmaz iken okul türü ve İSG eğitimi alma durumu değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak bakıldığında öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği konusunda algı düzeylerinin yüksek olduğu, okullarda iş sağlığı ve güvenliğine yönelik uygulamaların başarılı bir şekilde yapıldığı, yaşanan sorunların belirlendiği ve gerekli olan önlemlerin alındığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: İş Sağlığı ve Güvenliği, Okul, Sağlıklı çalışma ortamı

OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY IN SCHOOLS: EXPLANATORY MIXED METHOD

Abstract

This research aims to determine the perceptions of occupational health and safety of administrators and teachers working in schools and to obtain suggestions for improvement and adoption. The research started with the quantitative method, then a qualitative study was carried out to explain the results obtained in the quantitative method. An explanatory mixed method study was preferred. The study group comprises 347 teachers and school administrators working in primary, secondary and high schools in Sivas city center. The research, "Occupational Health and Safety Performance Evaluation Scale" and a semi-structured interview form developed according to the quantitative dimension findings. In the research, "T Test for Independent Groups" and "One-Way Analysis of Variance" test were used to test whether there is a significant difference according to variables such as gender, school type, professional service period, tenure, number of employees and OHS training. In interpreting the qualitative data of the research, descriptive and content analyzes were preferred as an approach. When the research are evaluated, it can be said that teachers' perceptions of occupational health and safety are at a "very high" level. While the teachers' perceptions of occupational health and safety did not change according to gender, length of service, tenure, number of employees, a significant difference emerged according to the variables of school type and OHS education status. As a result, teachers' high perception on occupational health and safety shows that practices for occupational health and safety in schools are carried out successfully, problems are identified and necessary precautions are taken.

Keywords: Occupational Health and Safety, School, Healthy working environment

* Bu araştırma, birinci yazar tarafından ikinci yazar danışmanlığında hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Giriş

Günümüz toplumunun sosyal ve ekonomik hayatında sürekli köklü değişimler yaşanmaktadır. Bu değişimler ile birlikte çalışma refahının artırılması adına da birçok gelişmeler olmaktadır. Yönetimler değişen ve sürekli kendini yenileyen bu koşullara uyum sağlayabilmek için büyük çaba içerisinde. Çalışanı, işvereni ve çalışma ortamını belirli kurallar altına alan iş sağlığı ve güvenliği' de ciddi çalışmaların yapılması gereken önemli bir alan olarak kendini göstermektedir. Temel amacı çalışanları işyerinin olumsuz etkilerinden koruyarak, rahat ve güvenli bir çalışma ortamı sağlamak olan iş sağlığı ve güvenliğini, Uluslararası Çalışma Örgütü *çalışanların bedensel, ruhsal, sosyal iyilik hallerini en yüksek düzeye çıkarmak ve devam ettirmek, çalışma koşulları nedeniyle sağlık durumlarının bozulmasının önüne geçebilmek için yapılan çalışmalar* olarak tanımlamaktadır (Eren, 2015).

2012 yılında çıkarılan 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği (İSGK) Kanunu, amacını: *“işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi için işveren ve çalışanların görev, yetki, sorumluluk, hak ve yükümlülüklerini düzenlemektir”* şeklinde açıklamıştır (İSGK, 2012). Bu amaçlar doğrultusunda yapılacak çalışmaların kuruluşların mevcut yönetim sistemleri ile bütünleşmiş olarak uygulanabilmesi için iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemleri standartları belirlenmiştir.

Bu Standartlar; işyerlerinin faaliyetlerini, genel stratejileri ile uyumlu ve sistematik olarak sürekli iyileştirmeyi amaçlar. Deming, bütün yönetim sistemlerinin 4 temel ilkesinin PUKÖ (Planla, Uygula, Kontrol Et ve Önlem Al) döngüsü olduğu ve 5 temel yönetsel unsurunun Politika, Organizasyon, Uygulama, Değerlendirme ve Sürekli İyileştirme olduğunu söylemektedir (Aktaş, 2020).

Şekil 1: İSG Yönetim Sistemi Sürekli İyileştirme

Millî Eğitim Bakanlığının açıkladığı 2020-21 yılı verilerine bakıldığında; 67 bin 125 okuldaki 732 bin 381 derslikte 18 milyon 85 bin 943 öğrenci, 1 milyon 112 bin 305 öğretmen bulunuyor (MEB, 2021). Bu istatistiklere bakıldığında okullarımızın iş yükünün ne denli yoğun olduğu anlaşılmaktadır. Günlük zamanının büyük bir kısmını okullarda geçiren öğrenci, öğretmen, personel, yöneticiler ve okula gelen ziyaretçiler için iş sağlığı ve güvenliği faaliyetlerinin ne büyük önem arz ettiği daha iyi anlaşılmaktadır.

Okulların bina, laboratuvar, derslik, kütüphane, spor salonları, pansiyon, yemekhane, ısıtma merkezi/kazan dairesi, sosyal alanlar vb. eklentileri vardır. Okullar bünyesinde öğrencilerin öğretmenlerin, personelin bulunduğu, velilerin, ziyaretçilerin gelip gittiği, araç girişi çıkışının olduğu karmaşık yapılardan oluşur. Bu alanlarda yapılan faaliyetler, kullanılan malzemeler ve düşünüldüğünde, okullarda da fiziksel, kimyasal, biyolojik, psikolojik, ergonomik faktörler bakımından riskler barındırmaktadır. İş kazaları ve meslek hastalıkları meydana gelebilmektedir.

Dolayısıyla okullarda İSG hizmetlerinin tam anlamıyla yerine getirilmesinin önemi anlaşılmaktadır. Bu konuda okul yönetimlerine önemli görevler düşmektedir. Çünkü okul yönetimi tehlikelere ve risklere karşı planlama ve düzenlemeyle her türlü önlemin almasının yanı sıra alınan bu önlemlerin takibinden, benimsenmesi ve iyileştirilmesinden de sorumludur.

İş sağlığı ve güvenliği kanunu'nun 4. maddesine göre işveren, alınan tedbirlere uyulup uyulmadığını izlemeli, denetlemeli ve ortaya çıkan uygunsuzlukların giderilmesini sağlamalıdır. İşveren çalışanların mevzuata ve talimatlara uyup uymadıklarını devamlı surette izlemeyi, kontrol etmeyi ve denetlemeyi de yapmalıdır.

Okullar eğitim faaliyetlerini yerine getirirken aynı zaman da öğrenci, öğretmen, personel, yönetici gibi büyük bir topluluğu karşılıklı etkileşim halinde tutar. MEB 2021'de açıkladığı istatistiklere göre okullarda örgün eğitim gören öğrenci sayısı 18 milyon 85 bin 943'dir. Öğretmen sayısı ise 1 milyon 112 bin 305'dir. Bu kadar yoğunluk ister istemez sağlık ve güvenlik olgusunu da beraberinde getirmektedir (MEB, 2021). Okullarda güvenli ve sağlıklı çalışma ortamlarının sağlanabilmesi, benimsenmesi ve sürekli iyileştirilmesi için uygulanan iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının yönetici ve öğretmenler tarafından nasıl algılandığı ile karşılaştıkları sorunlar için çözüm önerilerinin ne olduğu da ortaya konması önemlidir.

Araştırmanın amacı okul yöneticileri ve öğretmenlerinin, iş sağlığı ve güvenliği algı düzeylerini belirleyerek, iş sağlığı ve güvenliğinin benimsenmesi, sürekli iyileştirilmesine yönelik görüşlerinin neler olduğunu ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin algı düzeyleri nelerdir?
2. Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına ilişkin algıları cinsiyete, çalışılan okul türüne, meslekteki hizmet süresine, okuldaki görev süresine, okuldaki çalışan sayısına ve iş sağlığı ve güvenliği eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılık var mıdır?
3. Yönetici ve öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğinin boyutlarına göre görüşleri nelerdir?
 - a- Yönetimsel önlem ve tedbirlere ilişkin görüşleri nelerdir?
 - b- İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili kriterlere karşı dikkatli olmaya ilişkin görüşleri nelerdir?
 - c- İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili farkındalık ve bilinç düzeylerine ilişkin görüşleri nelerdir?
 - d- İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
 - e- İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yönetim ve çalışanlar arasındaki iş birliği ve iletişime ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Yönetici ve öğretmenlerin araştırmada anlamlı farklılık gösteren değişkenlere ilişkin görüşleri nelerdir?
 - a- İş sağlığı ve güvenliğine ilişkin algıların "Çalışılan okul türü" değişkenine göre anlamlı farklılık göstermesine ilişkin görüşleri nelerdir?
 - b- İş sağlığı ve güvenliğine ilişkin algıların "İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi" değişkenine göre anlamlı farklılık göstermesine ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Bu araştırma öğretmen ve yöneticilerinin iş sağlığı ve güvenliği algıları ve iş sağlığı ve güvenliğinin benimsenmesi ile sürekli iyileştirilmesine yönelik görüşlerinin ortaya çıkarmayı amaçlayan betimsel bir araştırmadır. Betimsel araştırmalar geçmişte ya da halen var olan, araştırmaya konu olan bir durumu, olayı, birey veya nesneyi, kendi şartları içerisinde olduğu gibi tanımlamaya çalışan araştırmalardır (Karasar, 2015).

Çalışmaya hem verinin toplanması hem de analizi için nicel aşama ile başlanmış daha sonra nicel sonuçları açıklamak için nitel çalışma yürütülmüştür. Nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı karma bir yöntem olan bu araştırmada genel sonuçları ortaya koymak için nicel yöntem kullanılmış ve elde edilen bu sonuçları açıklamak için ise nitel yöntemden yararlanılmıştır (Creswell ve Plano Clark, 2018). Araştırma bu şekilde açıklayıcı karma yöntem çalışmasıdır. Karma yöntem araştırmaları hem nicel veriler ve hem de nitel verilerin birlikte toplandığı iki veri setinin birbiri ile

bütünleştirildiği, daha sonra bu iki veri setini bütünleştirmenin avantajlarını kullanarak sonuçların çıkarıldığı, araştırma problemini derinlemesine inceleme olanağı sağlayan araştırmalardır (Creswell, 2019). Araştırmanın nicel boyutunda betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Nitel boyutunda ise yönetici ve öğretmenlerin görüşlerine göre İSG çalışmalarını ve karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik geliştirdikleri yaklaşımların neler olduğu gibi var olan durumları ortaya çıkarmak amacıyla *durum çalışması deseni* kullanılmıştır. Nitel durum çalışmaları, bir ya da daha fazla olayın, ortamın, sosyal grubun ya da diğer birbirine bağlı sistemlerin derinlemesine incelendiği yöntemlerdir (Büyükoztürk ve Diğerleri, 2019). Çalışmada ilkökul ortaokul ve liseler bütüncül ve tek bir durum olarak ele alınarak bütüne ait sonuçlar değerlendirilmiştir. Bu haliyle araştırmanın deseni, ilgili durumu bütüncül ve tek bir ünite olarak ele alınarak, derinlemesine inceleme ve bütüne ait sonuçlar üreten, iç içe geçmiş tek durum deseni çalışması olmuştur.

Çalışma Grubu

Araştırmanın ulaşılabilir evrenini; 2020-2021 eğitim-öğretim yılında, Sivas merkez ilçede yer alan toplam 141 okul ve bu okullarda görev yapan 4311 öğretmen ve yönetici oluşturmaktadır.

Nicel boyutu için çalışma grubunu bu okullarda bulunan 327 öğretmenden oluşmuştur. Bu aşamada *kümelî örnekleme ile basit tesadüfi örnekleme* yöntemleri kullanılmıştır. Kümelî örnekleme; araştırma evrenine ulaşmanın zor olduğu durumlarda evreni temsil edecek nitelikteki ihtiyaç duyulan kümelerin örnekleme dâhil edilmesidir. Basit tesadüfi örnekleme ise; evrende var olan öğelerin seçilme olasılığının eşit olduğu yöntemdir (Gürbüz ve Şahin, 2017). Bu açıdan çalışma grubu okul türleri küme kabul edilecek şekilde (ilkokul, Ortaokul, Lise) küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu okullardan her kademededen 3'er okul olacak şekilde toplamda 9 okul, basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenerek ölçek uygulanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özellikleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

1- Cinsiyet	n	%
Kadın	117	39,13
Erkek	182	60,87
2- İSG eğitimi aldınız mı?	n	%
Evet	260	86,95
Hayır	39	13,05
3- Çalıştığınız Okulun Türü	n	%
İlkokul	75	25,1
Ortaokul	108	36,1
Lise	116	38,8
4- Mesleki Hizmet Süreniz	n	%
1-5 yıl	24	8,03
6-10 yıl	43	14,38
11-15 yıl	46	15,38
16-20 yıl	76	25,42
21-25 yıl	71	23,75
26 yıl ve üzeri	39	13,04
5- Bulduğunuz Okuldaki Görev Süresi	n	%

1-2 yıl	58	19,4
3-4 yıl	65	21,75
5-6 yıl	61	20,4
7-8 yıl	38	12,7
9 yıl ve üzeri	77	25,75
6- Okulunuzdaki Çalışan Sayısı	n	%
25 ve Altı	68	22,74
25 – 50 arası	174	58,2
50 ve üzeri	57	19,06
TOPLAM	299	100

Araştırmanın nitel boyutu çalışma grubunu 2020–2021 eğitim-öğretim yılı, Sivas il merkezinde bulunan 3 ilkokul, 3 ortaokul ve 3 lisede görev yapan 9 Müdür, 9 Müdür yardımcısı ve iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarında görev almış 9 öğretmen oluşturmuştur. Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin öğrenim durumu, branşı, yönetici olarak görev süreleri ve İSG eğitim alıp almama değişkenleri dikkate alınarak çeşitli durumlara yönelik farklı görüş ve bakış açısına sahip olan bireylerin çeşitliliğinin maksimum seviyeye çıkarılması sağlanmıştır. Amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Burada çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını bulmaya ve problemin farklı boyutlarını ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Nitel boyut çalışma grubu özellikleri Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2*Nitel Boyut Çalışma Grubu Özellikleri*

Rumuz	Öğrenim Durumu	Yönetici Olarak Hizmet Süresi	Branş
M ₁	Lisans	10	Sınıf Öğretmeni
Y ₁	Lisans	4	Sınıf Öğretmeni
Ö ₁	Lisans	.	Sınıf Öğretmeni
M ₂	Lisans	13	Sınıf Öğretmeni
Y ₂	Yüksek Lisans	7	İngilizce Öğretmeni
Ö ₂	Lisans	.	Sınıf Öğretmeni
M ₃	Yüksek Lisans	8	Sınıf Öğretmeni
Y ₃	Yüksek Lisans	22	Sınıf Öğretmeni
Ö ₃	Lisans	5	Sınıf Öğretmeni
M ₄	Yüksek Lisans	17	Din Kültürü Öğretmeni
Y ₄	Yüksek Lisans	6	Din Kültürü Öğretmeni
Ö ₄	Lisans	3	Din Kültürü Öğretmeni
M ₅	Yüksek Lisans	17	Sınıf Öğretmeni
Y ₅	Lisans	7	Bilgisayar Tekn. Öğret
Ö ₅	Lisans	.	Fen Bilgisi Öğretmeni
M ₆	Yüksek Lisans	7	Sosyal Bilgiler

Y ₆	Lisans	5	Matematik Öğretmeni
Ö ₆	Yüksek Lisans	.	Türkçe Öğretmeni
M ₇	Lisans	14	Beden Eğitimi Öğretmeni
Y ₇	Lisans	8	Kimya Öğret
Ö ₇	Lisans	5	Türk Dili ve Edb. Öğretmeni.
M ₈	Lisans	9	Fizik Öğretmeni
Y ₈	Lisans	3	Türk Dili ve Edb. Öğretmeni
Ö ₈	Lisans	4	Matematik Öğretmeni
M ₉	Lisans	11	Türk Dili ve Edb. Öğretmeni
Y ₉	Lisans	3	Fizik Öğretmeni
Ö ₉	Lisans	5	Kimya Öğretmeni.

M: Okul Müdürü Y: Okul Müdür Yardımcısı Ö: Çalışan Temsilcisi Öğretmen veya okulda İSG uygulamalarında görev almış öğretmen.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada nicel veri toplama aracı olarak, Üngüren ve Koç (2015/2) tarafından, 6331 sayılı İSG Kanunu ve ilgili yönetmelikler esas alınarak hazırlanan, otuz maddeden oluşan “İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları Performans Ölçeği” ile altı sorudan oluşan “Kişisel Bilgiler Formu” kullanılmıştır. Kişisel Bilgiler Formunda nicel çalışma grubunun cinsiyet, çalışılan okul türü, meslekteki hizmet süresi, bulunduğu okuldaki görev süresi, okuldaki çalışan sayısı, iş sağlığı eğitimi alıp almama durumu gibi değişkenlere ilişkin demografik özelliklerine ait sorulara yer verilmiştir. Ölçek “İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetmelik Önlemler ve Tedbirler”, “Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine Göre Çalışması”, “Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Farkındalık ve Bilinç Düzeyi”, “İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulamaları”, “İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetim ve Çalışanlar İş Birliği ve İletişim” şeklinde beş boyut bulunmaktadır. Ölçekte bulunan her maddenin gerçekleşme düzeyini ölçmek için Likert tipi beşli dereceleme ölçeği “Tamamen Katılıyorum (5)”, “Katılıyorum (4)”, “Kısmen Katılıyorum (3)”, “Katılmıyorum (2)” ve “Hiç Katılmıyorum (1)” şeklinde hazırlanmıştır. Katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik görüşlerinin ölçülmesinde, yorumlanmasında ve açıklanmasında kullanılan 5’li Likert dereceleme uygun olarak Tablo 3’te belirtilen puan aralıkları derecelendirmeler kullanılmıştır.

Tablo 3

İSG Uygulamalarına Yönelik Görüşlerin Yorumlanmasında Kullanılan Puan Aralıkları

Seçenek	Puan Aralığı	Yorum
Kesinlikle Katılıyorum	4.20 – 5.00	Çok yüksek
Katılıyorum	3.40 – 4.19	Yüksek
Kararsızım	2.60 – 3.39	Orta
Katılmıyorum	1.80 – 2.59	Düşük
Kesinlikle Katılmıyorum	1.00 – 1.79	Çok düşük

Ölçeğinin (Cronbach’s Alpha) genel güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,949$ olarak belirlenmiştir.

Araştırmada nitel veriler, nicel araştırma sonuçlarına göre geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile toplanmıştır. Sözlü iletişimle veri toplama yöntemi olan görüşme bireylerin çeşitli konulardaki bilgi düşünce tutum ve davranışları ile bunların olası nedenlerinin derinlemesine öğrenilmesine olanak sağlar (Karasar, 2015). Yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanmasında nicel araştırma sonuçları incelenmiş, alan yazına ait taramalar yapılmış ve

araştırma probleminin derinlemesine araştırılması yapılmıştır. Görüşme soruları daha önce nicel araştırma sonucu anlamlı farklılık gösteren iki soru ile katılımcılara yöneltilen İSG performans ölçeğini betimlemeye yönelik ölçeğin alt boyutlarına ait beş soru ile birlikte 7 sorudan oluşmaktadır.

Birinci soru “İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetmelik ve Tedbirler” boyutunu, ikinci soru “Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine Göre Çalışması” boyutunu, üçüncü soru “Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Farkındalık ve Bilinç Düzeyi” boyutunu, dördüncü soru “İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulamaları” boyutu, beşinci soru “İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetim ve Çalışanlar İş Birliği ve İletişim” boyutunu ve altıncı soru İş Sağlığı ve Güvenliği algısının çalışılan okulu türü (ilkokul, ortaokul, lise)’ne göre anlamlı fark oluşturduğuna dair görüşleri, yedinci soru iş sağlığı ve güvenliği eğitim alanları ile almayanların arasında anlamlı fark oluşturmasının nedenlerine dair görüşleri betimlemeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın görüşme formu; nitel araştırmalar konusunda uzman bir öğretim üyesi tarafından incelemeye tabi tutulmuştur. Ve son olarak bir Türkçe öğretmeni tarafından gözden geçirilmiş ve uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Nicel yöntemde veri toplama aşamasında okul yöneticileri ile görüşülerek anket çalışması 28.12.2020 ile 25.01.2021 tarihleri arasında internet tabanlı olarak yapılmıştır. Veri toplama aracı, Google Drive aracılığı ile çevrim içi form şekline getirilerek, sosyal medya ve e-mailler aracılığı ile katılımcılara ulaştırılmıştır. Ölçeğe 327 kişi cevap vermiştir.

Toplanan nicel verilerin analizi SPSS 21.0 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı aracılığıyla çözümlenmiştir. Sorularının analizinde istatistiksel yöntemler arasında yer alan; frekans dağılımları, t-testleri, tek yönlü varyans analizi (anova) kullanılmıştır. Parametrik istatistiklerin varsayımları, dağılımın normalliği, verilerin aralıklı ya da oransal olması ve grup varyanslarının eşitliği ya da dört katı kadar farklılığının kabulü olarak belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2014, s. 155; Kalaycı, 2014, s. 73-85). Araştırmada yapılan 327 anketten kayıp ve eksik verilerden 20 tanesi silindikten sonra dağılımın normalliğini test etmek için ortanca, aritmetik ortalama, basıklık ve çarpıklık katsayılarına, Kolmogorov-Smirnov (K-S) test sonuçlarına, bakılmıştır. Histogram, kutu grafiği ve normal olasılık grafikleri ile birlikte z puanı hesaplanarak incelenmiştir. İncelemeler sonucu z değeri $\pm 3,29$ arasında kalan 1 veri çarpıklık ve basıklık katsayılarının istenen aralığa gelmesi için silinerek değerlendirme dışında tutulmuştur. Daha sonra Kutu grafiği üzerinde yapılan analiz sonucu aşırı uç değer gösteren 5 veri daha silinmiştir. İkinci aşamada analizler tekrar edilmişlerdir. Grafiksel testlerden Box-Plot grafiğine göre aşırı uç değer olan 1 veri daha silinmiştir. Analizler tekrar yapılmış ve uç değerlere rastlanmadığı görülmüştür. Analizlerde katsayılarının ± 1 değer aralığında çarpıklık katsayısının: $-0,496$ ve basıklık katsayısının: $-0,683$ olduğu tespit edilmiştir. Histogram grafiği incelendiğinde grafiğin istenen eğimde olduğu görülmüştür. Tüm bu veriler ışığında verilerin normal/normale yakın dağıldığı görülmüş ve analize devam edilmiştir. Kalaycı’ya (2014) göre uç değerlerin nedeni şu şekilde belirtilmektedir: *i.* Hatalı veri girişi veya yanlış kodlama, *ii.* Nadir gözlemlenen bir durum olması. Uç değerlere ise iki şekilde müdahale edebileceğimizi ifade etmektedir: *i.* Uç değerler verinin değerlendirilme aşamasında düzeltilebilir, *ii.* Araştırmacı yapacağı araştırmanın önemine göre uç değerlerin çıkarılıp çıkarılmamasına karar verebilir. Bu çerçevede, ölçeğe ait verilerin normalliğinin değerlendirilmesine ilişkin analiz bulguları Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 4*Verilerin Normalliğinin Değerlendirilmesine İlişkin Analiz Bulguları*

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
İSG_Toplam	,111	299	,000	,949	299	,000
Yönetmelik Önlemler	,134	299	,000	,911	299	,000
İSG Kriterleri	,140	299	,000	,908	299	,000
Farkındalık Bilinç	,080	299	,000	,961	299	,000
İSG Eğitimleri	,133	299	,000	,911	299	,000
İSG İşbirliği İletişim	,196	299	,000	,844	299	,000

Sorularının analizinde istatistiksel yöntemler arasında yer alan; frekans dağılımları, t-testleri, tek yönlü varyans analizi (anova) kullanılmıştır. Demografik özelliklerin boyutları arasındaki farklılıkları incelerken, ikili gruplar için bağımsız örneklem t testi ve ikiden fazla grupların karşılaştırmalar için, tek yönlü varyans analizi (anova) testi kullanılmıştır. Anova sonucunda anlamlı farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla da Scheffe çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır.

Nitel boyutta veriler, 12 Mart 2021 ile 29 Nisan 2021 tarihleri arasında araştırma örnekleminde yer alan okul yöneticisi ve öğretmenleri ile yaklaşık 30'ar dakika süre ile bireysel görüşmeler aracılığı ile toplanmıştır. Görüşmeler yapılmadan önce katılımcıların gönüllü olmaları göz önüne alınmış, araştırma konusu hakkında önceden bilgi verilmiş ve görüşmeler için randevu alınarak kendi okullarında sessiz bir ortamda yapılmıştır. Görüşme soruları sohbet çerçevesinde yöneltilmesi ve sorulara katılımcıların verdiği cevaplara uygun dönütlerin sunulması sağlanarak rahat bir ortam yaratılmaya çalışılmıştır. Toplam 5 saat 21 dakika süren ses kaydı elde edilmiştir.

Nitel araştırma sürecinde yapılan görüşmelerden kayıt altına alınan veriler, Word programı aracılığıyla yazıya aktarılmıştır. Ulaşılan veriler betimsel ve içerik analizine tabi tutulurlar. Betimsel analiz, derinlemesine analiz gerektirmeyen verilerin işlenmesinde kullanılırken, içerik analizi ulaşılan verilerin daha derin incelenmesini ve bu verileri açıklayan kavram ve temalara ulaşılmasını gerektirir. İçerik analizinin, elde edilen verilerin derin bir şekilde çözümlenmesine, temaların ve boyutların oluşturulmasına imkân sağladığı düşünülmektedir. Bu kavramlardan yola çıkarak içerik analizinin nitel araştırma verilerinin incelenmesinde verileri kodlama, temaların bulunması, kodları ve temaları düzenleme, bulguları tanımlama ve yorumlama temel olarak dört aşamada gerçekleştiği belirtilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, (2018)

Araştırmada birinci ve ikinci tür kodlama biçimlerinin birleşiminden oluşan genel bir çerçevede yapılan kodlama tercih edilmiştir. Katılımcı okul müdürlerine (M1, M2, M3,...M9), okulu müdür yardımcılara (Y1, Y2, Y3,...Y9) ve öğretmenlere (Ö1, Ö2, Ö3..., Ö20) şeklinde rumuzlar verilerek analizlere başlanmıştır. "İş Sağlığı ve Güvenliği Performans Ölçeği" nin alt boyutları kavramsal yapıya dair genel bir çerçeve oluşturmuş, bu çerçeveye göre kodlamalar yapılmış, oluşturulan yeni kodlar listelere eklenmiştir. Veriler kodlanmadan önce verilerin dökümü alınarak, incelenmiştir. Veriler her bir soru temele alınarak analiz edilmiştir. Elde edilen veriler düzenlenerek belirlenmiş olgular dâhilinde verileri tanımlamayı ve yorumlama amacıyla yapılan değerlendirmenin doğruluğunun kontrolü için tüm veri seti yeniden okunmuştur. Kodlama süreci tamamlandıktan sonra ortaya çıkan kodlardan yola çıkarak verileri, genel düzeyde açıklayabilen ve kodları belirli kategoriler altında toplayabilen temalar bulunmuştur. Alt temaların ana temayı temsil etme gücü dikkate alınmıştır.

Bulgular

Bu kısımda elde edilen bulgulara yer verilmektedir. Araştırmanın birinci alt problemi olan “Öğretmenlerin, okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına ilişkin algı düzeyleri nelerdir?” sorusuna yanıt bulmak amacıyla ölçeğin “Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yönetsel önlem ve tedbirler” boyutuna ait nicel bulgular bağımsız değişkenler ile beraber tablolar şeklinde gösterilmiştir.

Tablo 5

SG Yönetsel Önlemler ve Tedbirler Boyutuna Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

A-İSG Konusunda Yönetsel Önlemler ve Tedbirler	N	X	Ss
Önlem1	299	4.237	.8634
Önlem2	299	4.247	.8547
Önlem3	299	4.408	.7100
Önlem4	299	4.134	.8949
Önlem5	299	4.127	.8959
Önlem6	299	4.020	.9863
Önlem7	299	4.435	.8927
Önlem8	299	4.365	.8847
Genel Ortalama	299	4,246	

Araştırmaya katılanların öğretmenlerin İSG konusunda yönetsel önlem ve tedbirler boyutunu değerlendiren ortalamalar incelendiğinde, en yüksek ortalamanın “Okulumuzda sağlık ve güvenliği tehdit edebilecek faktörlere yönelik (kaygan zemin vb.) uyarı levhaları bulunur. (X=4,435) olduğu, hemen arkasından buna yakın bir değerle “Okulumuzda İSG ile ilgili gerekli tedbirler alınır” (X=4,408) olduğu, “Okulumuzda düzenli aralıklara risk değerlendirilmeleri yapılır” değişkeninin ise, en düşük ortalamaya (X=4,020) sahip olduğu görülmektedir. Genel ortalama ise (X=4,246) bulunmuş ve bu öğretmenlerin yönetsel önlem ve tedbirler boyutuna ilişkin algı düzeylerin **çok yüksek** olduğu görülmüştür.

Ölçeğin “Çalışanların İSG Kriterlerine Göre Çalışması” boyutuna ait nicel bulgular bağımsız değişkenler ile beraber tablolar şeklinde gösterilmiştir.

Tablo 6

Çalışanların İSG Kriterlerine Göre Çalışması Boyutuna Ait Ölçek Unsurlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

B- Çalışanların İSG Kriterlerine Göre Çalışması	N	X	SS
Kriter1	299	4.642	.6040
Kriter2	299	4.278	.7814
Kriter3	299	4.398	.7365
Kriter4	299	4.505	.6674
Kriter5	299	4.408	.7240
Kriter6	299	1.883	12.463
Kriter7	299	4.324	.7933

Genel Ortalama

4.426

* Çalışanların İSG Kriterlerine Göre Çalışması Boyutuna Ait 6. madde ters madde olduğu ve ortalamaya katmak doğru bilgi vermeyeceği için ihmal edilmiştir.

Çalışanların İSG kriterlerine göre çalışması boyutu incelendiğinde, en yüksek ortalamanın “Çalışma arkadaşlarım okulda iş sağlığı ve güvenliği açısından bir tehdit ile karşılaştıkları anda, derhal okul yönetimine haber verir.” (X=4.642) olduğu, “Çalışma arkadaşlarım çalışmalarını yaparken, sağlık ve güvenliklerini riske atar” değişkeninin ise, en düşük skor ortalamasına (X=1.883) sahip olduğu görülmektedir. Genel ortalama ise (X=4.426) bulunmuştur. Öğretmenlerin çalışanların İSG kriterlerine boyutuna ilişkin algılarının **çok yüksek** olduğu görülmüştür.

Ölçeğin “Çalışanların İSG Konusunda Farkındalık ve Bilinç Düzeyleri” boyutuna ait nicel bulgular bağımsız değişkenler ile beraber tablolar şeklinde gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 7

Çalışanların İSG Konusunda Farkındalık ve Bilinç Düzeyleri Boyutuna Ait Ölçek Unsurlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

C-Çalışanların İSG Farkındalık ve Bilinç Düzeyi	N	X	SS
Bilinç1	299	4,02	0,9998
Bilinç2	299	4,06	0,9605
Bilinç3	299	4,04	0,9754
Bilinç4	299	4,217	0,8128
Bilinç5*	299	2,746	1,4502
Bilinç6	299	4,057	0,89
Genel Ortalama	299	4,078	

* Çalışanların İSG Konusunda Farkındalık ve Bilinç Düzeyleri Boyutuna Ait 5 madde ters madde olduğu ve ortalamaya katmak doğru bilgi vermeyeceği için ihmal edilmiştir

Çalışanların İSG konusunda farkındalık ve bilinç düzeyleri boyutu incelendiğinde, en yüksek ortalamanın “Çalışma arkadaşlarım iş yerindeki sağlık ve güvenlik risklerinden korunma hususunda bilgi sahibidirler” (X=4,217) olduğu, ters anlamda olan 5. soru “Çalışma arkadaşlarım, patlama ve yangın tehlikelerinden korunma hususunda bilgi sahibi değildir” değişkeni ortalaması (X=2,746) iken onu 6. Madde olan “Çalışma arkadaşlarım koruyucu ekipmanların nasıl kullanılacağı hakkında bilgi sahibidir” (X=4,217) ortalama ile takip ettiği görülmektedir. Genel ortalama ise (X=3,856) bulunmuştur. Öğretmenlerin çalışanların İSG konusunda farkındalık ve bilinç boyutuna ilişkin algılarının **çok yüksek** olduğu görülmüştür.

Ölçeğin “İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulamaları” boyutuna ait nicel bulgular bağımsız değişkenler ile beraber tablolar şeklinde gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 8

İSG Eğitimleri Boyutuna Ait Ortalama ve Standart Sapmaları

İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulamaları	N	X	SS
Eğitim1	299	4,207	0,907
Eğitim2	299	4,201	0,9011
Eğitim3	299	3,829	1,1619

Eğitim4	299	3,672	1,1898
Eğitim5	299	3,896	1,1348
Genel Ortalama	299	3,961	

Öğretmenlerin İSG eğitim uygulamaları boyutu sorularının ortalamaları incelendiğinde, en yüksek ortalamanın “İSG eğitimleri, belirli bir plan ve program dâhilinde çalışanlara duyurulur” (X=4,207) olduğu, bunu çok yakın bir değerle “İSG ile ilgili eğitimler anlaşılır bir dille sunulur.” (4,201) takip ettiği, en düşük ortalamanın ise “İSG ile ilgili eğitimler uygulamalı olarak gösterilir.” (X=3,672) sorularının olduğu görülmektedir. Genel ortalama ise (X=3,961) bulunmuştur. Öğretmenlerin İSG eğitim uygulamaları boyutuna ilişkin algılarının **yüksek** olduğu görülmüştür.

Ölçeğin “İSG Konusunda Yönetim ve Çalışanlar Arasında İş Birliği ve İletişim” alt boyutuna ait nicel bulgular bağımsız değişkenler ile beraber tablolar şeklinde gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 9

İSG Konusunda Yönetim ve Çalışanlar Arasında İş Birliği ve İletişim Boyutuna Ait Ölçek Unsurlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

İSG Eğitim Uygulamaları	N	X	SS
İş Birliği ve İletişim 1	299	4,207	0,907
İş Birliği ve İletişim 2	299	4,201	0,9011
İş Birliği ve İletişim 3	299	3,829	1,1619
İş Birliği ve İletişim 4	299	3,672	1,1898
İş Birliği ve İletişim 5	299	3,896	1,1348
Genel Ortalama	299	3,961	

Öğretmenlerin, İSG konusunda iş birliği ve iletişim boyutunda en yüksek ortalamanın “Okulumuz çalışanları, İSG ile ilgili konularda endişelerini rahatlıkla ifade edebilir.” (X=4,445) olduğu, “Okulumuzda İSG konusunda, uzmanlar, çalışan temsilcisi, yönetim ve çalışanlar arasında iş birliği bulunmaktadır.” ise, en düşük ortalama (X=4,137) olduğu görülmektedir. Genel ortalama ise (X=4,292) bulunmuş ve bu öğretmenlerin İSG konusunda yönetim ve çalışanlar arasında iş birliği ve iletişim boyutuna ilişkin düzeylerin **çok yüksek** olduğu görülmüştür.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Öğretmenlerin İSG uygulamalarına yönelik görüşlerinin cinsiyet, çalışılan okul türü, meslekteki hizmet süresi, bulunduğu okuldaki görev süresi, okuldaki çalışan sayısı, İSG eğitimi durumu gibi değişkenlerinin anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna ilişkin bulgulara tablolarda yer verilmiştir.

Öğretmenlerin İSG uygulamalarına yönelik görüşlerinde cinsiyet değişkenine göre toplam ve alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?” sorusuna yanıt bulmak amacı ile uygulanan “Bağımsız gruplar t-testi” sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 10

Öğretmenlerin İSG Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre toplam ve alt boyut puanlarında t- testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	n	X	ss	t	p
İSG Toplam	Kadın	117	123.32	18.50	.61	.54
	Erkek	182	122.01	17.89		
	Kadın	117	34,44	5,22	.20	.23

İSG Yönetmel ve Tedbirler	Erkek	182	33,67	5,58		
İSG Kriterlerine Göre Çalışma	Kadın	117	28,49	3,06	.23	.82
	Erkek	182	28,4	3,68		
İSG Farkındalık ve Bilinç Düzeyi	Kadın	117	23,2	4,36	.21	.84
	Erkek	182	23,1	4,29		
İSG Eğitim Uygulamaları	Kadın	117	19,92	5,02	.35	.73
	Erkek	182	19,73	4,44		
İSG İş birliği ve İletişim	Kadın	117	17,26	3,3	.38	.70
	Erkek	182	17,11	3,01		

Tablo 10'da, araştırmaya katılan (n=117 kadın n= 182 Erkek) öğretmenlerin ortalama değerlerinin, kadın öğretmenlerin (\bar{X} =123.32; ss =18.50), erkek öğretmenlerin ise (\bar{X} =122.01; ss =17.89) olduğu, İSG Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin toplam ($t_{(297)} = .60$, $p > .05$) ve alt boyut puanlarında ($t_{(297)} = 1.20$, $p > .05$; $t_{(297)} = .23$, $p > .05$; $t_{(297)} = .21$, $p > .05$; $t_{(297)} = .35$, $p > .05$; $t_{(297)} = .38$, $p > .05$) olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin *İSG uygulamalarına yönelik görüşlerinin t- testi sonuçlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılaşmaya rastlanmamıştır*, $t_{(297)} = .60$, $p > .05$.

Öğretmenlerin İSG uygulamalarına yönelik görüşlerinin çalışılan okul türü değişkenine göre toplam ve alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?" sorusuna yanıt bulmak amacı ile tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Varyans analizi sonuçları Tablo 10'de sunulmuştur.

Tablo 11

Öğretmenlerin İSG Algılarına Yönelik Görüşlerinin Çalışılan Okul Türü Değişkenine Göre toplam ve alt boyut puanlarında Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

*p<.05Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
İSG Toplam	Gruplararası	3384.91	2	1692458	5,27	.006	İlkokul – Lise
	Gruplariçi	95023.59	296	321026			
	Toplam	98408.51	298				
İSG Yönetmel ve Tedbirler	Gruplararası	317.88	2	158.94	5,53	.004	İlkokul – Lise
	Gruplariçi	8513.90	296	28.76			
	Toplam	8831.79	298				
İSG Kriterlerine Göre Çalışma	Gruplararası	120.80	2	60.40	5,22	.006	İlkokul – Lise, Ortaokul – Lise
	Gruplariçi	3422.80	296	10,56			
	Toplam	3543.60	298				
İSG Farkındalık ve Bilinç Düzeyi	Gruplararası	97.94	2	48.97	2,70	.072	
	Gruplariçi	5452.15	296	18.42			
	Toplam	5550.10	298				
	Gruplararası	155.75	2	77.87	3,63	.028	

İSG Eğitim Uygulamaları	Gruplarıçi	6356.99	296	21.47			İlkokul – Lise
	Toplam	6512.74	298				
İSG İş birliği ve İletişim	Gruplararası	122.77	2	61.38	6,51	.002	İlkokul – Lise, Ortaokul – Lise
	Gruplarıçi	2791.52	296	9,43			
	Toplam	2914.30	298				

Tablo 11’da öğretmenlerin İSG uygulamalarına yönelik görüşlerinin toplam puanlarının okula göre anlamlı bir farklılaşma gösterdiği görülmüştür, $F_{(2, 296)} = 5.272$, $p < .05$. Gruplar arasındaki farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için yapılan çoklu karşılaştırma testinin sonuçlarına göre ilköğretim ve lisede bulunan öğretmenlerin İSG uygulamalarına yönelik görüşlerinin toplam puanlarının anlamlı düzeyde ($p < .05$) farklı olduğu görülmüştür.

Öğretmenlerin İSG uygulamalarına yönelik görüşlerinde meslekteki hizmet süresi değişkenine göre toplam ve alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılaşma var mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla sorusuna yanıt bulmak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Varyans analizi sonuçları Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 12

Öğretmenlerin İSG Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Hizmet Süresine Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
İSG Toplam	G.arası	3604,99	5	720,99	2228	.052	
	G.içi	94803,51	293	323,56			
	Toplam	98408,5	298				
İSG Yönetmelik ve Tedbirler	G.arası	152,59	5	30,51	44256	.40	
	G.içi	8679,19	293	29,62			
	Toplam	8831,78	298				
İSG Kriterlerine Göre Çalışma	G.arası	166,034	5	33,207	32174	.01	1-5 yıl – 11-15 yıl
	G.içi	3377,571	293	11,528			6-10 yıl – 11-15 yıl
	Toplam	3543,605	298				11-15 yıl – 16-20 yıl
İSG Farkındalık	G.arası	253,224	5	50,645	29252	.01	11-15 yıl – 26 yıl ve üstü
	G.içi	3377,571	293	11,528			21-25 yıl – 26 yıl ve üstü
	Toplam	3543,605	298				1-5 yıl – 11-15 yıl

ve Bilinç Düzeyi							1-5 yıl – 21-25 yıl
	G.içi	5296,876	293	18,078			16-20 yıl – 21-25 yıl
	Toplam	5550,1	298				21-25 yıl – 26 yıl ve üstü
İSG Eğitim Uygulamaları	G.arası	177,299	5	35,46	233	.15	
	G.içi	6335,45	293	21,623	77		
	Toplam	6512,749	298				
İSG İş birliği ve İletişim	G.arası	93,316	5	18,663	343	.09	
	G.içi	2820,985	293	9,628	35		
	Toplam	2914,301	298				

Tablo 12’de öğretmenlerin İSG’ye Yönelik Görüşlerinin toplam puanlarının toplam hizmet süresine göre anlamlı bir farklılaşma göstermediği görülmüştür. Alt boyutlar açısından değerlendirildiğinde yönetsel önlemler ve tedbirler boyutu puanlarının, eğitim uygulamaları puanlarının ve yönetim ve çalışanlar iş birliği ve iletişim boyutu puanlarının toplam hizmet süresine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği kriterlerine göre çalışması puanlarının toplam hizmet süresine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konusunda farkındalık ve bilinç düzeyi puanlarının toplam hizmet süresine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir

Öğretmenlerin İSG uygulamalarına yönelik görüşlerinde okuldaki görev süresi değişkenine göre toplam ve alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?” sorusuna yanıt bulmak amacı ile sorusuna yanıt bulmak amacı ile ANOVA (tek yönlü varyans analizi) uygulanmıştır. Sonuçları *Tablo 12*’te sunulmuştur.

Tablo 13

Öğretmenlerin İSG Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Toplam Puanlarının “Bulunduğu Okuldaki Görev Süresine” Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
İSG Toplam	G.arası	2349,534	4	587,384	1.798	.13	
	G.içi	96058,974	294	326,731			
	Toplam	98408,508	298				
İSG Yönetmel ve Tedbirler	G.arası	186,42	4	46,605	1.58	.18	
	G.içi	8645,366	294	29,406			
	Toplam	8831,786	298				
İSG Kriterlerine Göre Çalışma	G.arası	34,89	4	8,722	.73	.57	
	G.içi	3508,715	294	11,934			
	Toplam	3543,605	298				

							1-2 yıl – 3-4 yıl
İSG Farkındalık ve Bilinç Düzeyi	G.arası	229,278	4	57,32	3.17	.01	1-2 yıl – 7-8 yıl
	G.içi	5320,822	294	18,098			3-4 yıl – 9 yıl ve üstü
	Toplam	5550,1	298				5-6 yıl – 9 yıl ve üstü
İSG Eğitim Uygulamaları	G.arası	168,195	4	42,049	1.95	.10	7-8 yıl – 9 yıl ve üstü
	G.içi	6344,555	294	21,58			
	Toplam	6512,749	298				
İSG İş birliği ve İletişim	G.arası	49,499	4	12,375	1.27	.28	
	G.içi	2864,802	294	9,744			
	Toplam	2914,301	298				

Tablo 13’de öğretmenlerin, İSG’ne yönelik görüşlerinin toplam_puanlarının şu anki okulundaki hizmet süresine göre anlamlı bir farklılaşma göstermediği görülmüştür, $F_{(4, 294)} = 1.79$, $p > .05$.

Öğretmenlerin İSG uygulamalarına yönelik görüşlerinde *Çalışan sayısına değişkenine göre toplam ve alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?* sorusuna yanıt bulmak amacı ile tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmış ve sonuçları Tablo 13 ’de sunulmuştur.

Tablo 14

Öğretmenlerin İSG Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Toplam Puanlarının Çalışan sayısına göre Tek Yönlü varyans ANOVA Sonuçları

Değişken	Var. Kay.	Kareler		Kareler		F	p	Anlamlı Fark
		Toplamı	sd	Ort.				
İSG Toplam	G.arası	156.184	2	78.092		.235	.79	
	G.içi	98252.325	296	331.934				
	Top.	98408.508	298					
İSG Yönetmel ve Tedb.	G.arası	49.738	2	24.869		.84	.43	
	G.içi	878.048	296	29.669				
	Top.	8831.786	298					
İSG Krit. Göre Çalışma	G.arası	.738	2	.369		.03	.97	
	G.içi	3542.867	296	11.969				
	Top.	3543.605	298					
İSG Fark. ve Bilinç Düzeyi	G.arası	5.147	2	2.573		.14	.87	
	G.içi	5544.953	296	18.733				
	Top.	5550.100	298					
İSG Eğitim Uyg.	G.arası	20,480	2	10,240		.47	.63	
	G.içi	6492,269	296	21,933				
	Top.	6512,749	298					
	G.arası	,356	2	,178		.02	.98	

İSG İş birliği	G.İç	2913,945	296	9,844
ve İletişim	Top.	2914,301	298	

Tablo 13. incelendiğinde *Öğretmenlerin İSG Yönelik Görüşlerinin Toplam Puanları çalışan sayısına açısından anlamlı bir farklılaşma göstermediği görülmüştür*, $F_{(2, 296)} = 0.235$, $p > .05$.

Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik görüşlerinde İSG Eğitimleri değişkenine göre toplam ve alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?" a yanıt bulmak için bağımsız gruplar t-testi uygulanmış ve *sonuçları* Tablo 14 'te sunulmuştur.

Tablo 15

Öğretmenlerin İSG Algılarına Yönelik Görüşlerinin Toplam Puanlarının İSG Eğitimi Alıp Almamaya göre t-testi Sonuçları

Değişken	Eğit. Alma	n	\bar{X}	Ss	t	p
İSG Toplam	Evet	260	124.67	17.10	5.52	.00
	Hayır	39	108.23	18.82		
İSG Yön. Önl. ve Tedbirler	Evet	260	34,35	5,28	3.20	.00
	Hayır	39	31,41	5,88		
İSG Kriterlerine Göre Çalışma	Evet	260	28,73	3,29	3.88	.00
	Hayır	39	26,48	3,83		
İSG Farkındalık ve Bilinç Düzeyi	Evet	260	23,51	4,23	3.97	.00
	Hayır	39	20,64	4,07		
İSG Eğitim Uygulamaları	Evet	260	20,43	4,27	6.44	.00
	Hayır	39	15,58	5,06		
İSG İş birliği ve İletişim	Evet	260	17,63	2,75	7.10	.00
	Hayır	39	14,10	3,70		

Tablo 15'de öğretmenlerin görüşlerinin toplam ($t_{(297)} = 5.52$, $p < .05$) ve alt boyut puanlarının ($t_{(297)} = 3.20$, $p < .05$; $t_{(297)} = 3.88$, $p < .05$; $t_{(297)} = 3.97$, $p < .05$; $t_{(297)} = 6.44$, $p < .05$; $t_{(297)} = 7.10$, $p < .05$) eğitime göre anlamlı bir farklılaşma gösterdiği görülmüştür.

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan yönetici ve öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğinin boyutlarına göre görüşleri nelerdir? sorusuna yanıt bulabilmek için bu başlık altında ölçeğin alt boyutlarına göre yöneltilen sorulara yönetici ve öğretmenlerin belirtmiş oldukları görüşlere ait bulgulara yer verilmiştir.

Yönetici ve öğretmenlerin, okullar da İSG ile ilgili yönetsel önlem ve tedbirlere ilişkin görüşleri nelerdir? Alt problemine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Tablo 15 de görüşler farklı kategoriler altında toplanmıştır.

Tablo 16

Yönetici ve Öğretmenlerin "İSG ile İlgili Yönetsel Önlem ve Tedbirler" Temasına Ait Düşüncelere İlişkin Bireysel Görüşme Bulguları

TEMA	KATEGORİ	KODLAR	f
YÖNETSEL ÖNLEM VE TEDBİRLE	İş Sağlığı ve	Kurul üyelerine İSG eğitim verilmeli	10
		Çalışan sayısı 50'nin altında olan okullarda da İSG kurulları kurulmalı	7*

Güvenliği Kurulu	Daha fazla sayıda kişiye görev verilmeli	7
	Kurul toplantıları düzenli yapılmalı	7
Çalışan Temsilcisi	Sene başı öğretmenler kurulu toplantılarında seçimle belirlenmeli	13
	Çalışan temsilcisine eğitim verilmeli	10
	Temsilci tüm çalışanlara duyurulmalı	9
Risk Değerlendirme	Risk Değerlendirme ekibinde İSG uzmanları yer almalı	11
	Risk değerlendirme ekibi eğitim verilmeli	10
Acil Durum Eylem Planları	Ramak kaza olayları önemsenmeli	5
	Acil durumlarda ekiplerin ne yapacaklarını gösteren bilgiler okulun görünür yerlerine asılmalı	10
	Acil durum ekiplerine eğitimler verilmeli,	10
	Ekipler oluşturulurken bilgilendirme yapılmalı	9
Eğitimler	Tatbikatlar katılımlar mecburi olmalı	7
	Eğitimler teorik ve uygulamalı olarak farklı zamanlarda yapılmalı	9
	Uygulamalı eğitimlere ağırlık verilmeli	8
Okulun fiziksel yapı sorunlarının çözümü	Eğitimler daha sık aralıklarla tekrarlanmalı	8
	Fiziki yapı çalışmalarında İSG uzmanları yer almalı	11
	Merkezi bir mali alt yapı oluşturulmalı	11
	Bu konuda okul idarelerinin iş yükü azaltılmalı	9
Benimsenmesi ve İyileştirilmesi İçin Öneriler	Okullar inşa edilirken İSG mevzuatına göre yapılmalı	9
	Olumlu yaklaşım geliştirilmeli	9
	Yöneticiler İSG ye önem verdiğini çalışanlara hissettirmeli	8
	Okullarda İSG uzmanları görevlendirilmeli	5
	Kararlar alınırken katılım yüksek tutulmalı	3

*İSG kanununa göre çalışan sayısı 50'nin üzerinde olan işyerlerinde kurulması gereken kurullar bu sayının düşük olduğu ilkokul ve ortaokullarda İSG Kurulları Hakkında Yönetmeliğe göre kurulamamaktadır. Liselerde kurulmaktadır (İSG Kurulları Hakkında Yönetmelik, 2013).

Tablo 16'da "İSG ile İlgili Yönetmelik Önlem ve Tedbirler" temasına ilişkin oluşturulan kategorilerde, en yüksek frekanslı olarak bildirilen görüşler "İSG Kurulu" ile ilgili olarak kurul üyelerine eğitimler verilmeli, "Çalışan Temsilcisi" ile ilgili, çalışan temsilcisi seçimi sene başı öğretmenler kurulu toplantılarında seçimle belirlenmeli, tüm çalışanlara duyurulmalı ve eğitim verilmeli "Risk Değerlendirme" ile ilgili, risk değerlendirme ekibinde İSG uzmanları yer almalı ve bu ekibe eğitimler verilmeli, "Acil durum eylem planları" ile ilgili, acil durumlarda ne yapacaklarını gösteren bilgileri okulun görünür yerlerine asılmalı, eğitimler verilmeli, "İSG Eğitimleri" ile ilgili, eğitimlerin teorik ve uygulamalı olarak farklı zamanlarda yapılmalı, uygulamalı eğitimlere ağırlık

verilmeli, daha sık aralıklarla tekrarlanmalı, “Okulun fiziksel yapı sorunların çözümü” ile ilgili, İSG uzmanları bu çalışmalarda yer almalı, fiziksel yapı için merkezi bir mali alt yapı oluşturulmalı, “Bu konuların benimsenmesi ve iyileştirilmesi için öneriler” ilgili olarak yöneticiler İSG ye önem verdiği çalışanlara hissettirmeli, olumlu yaklaşım geliştirilmeli, şeklinde görüşleri belirtmişlerdir.

Yönetici ve öğretmenlerin okullarda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili kriterlere karşı dikkatli olmaya ilişkin görüşleri nelerdir? Alt problemine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Tabloda görüşler farklı kategoriler altında toplanmıştır.

Tablo 17

Yönetici ve Öğretmenlerin “İSG ile İlgili Kriterler” Temasına İlişkin Bireysel Görüşme Bulguları

TEMA	KATEGORİ	KODLAR	f
İSG KRİTERLERİ	Alınan koruyucu önlem ve tedbirlere uyma	Kararlar alınırken herkesin katılımı sağlanmalı	9
		İSG eğitimlerine önem verilmeli	5
		Alınan önlemler çalışanlara iyi anlatılmalı.	5
	Okul yönetimine bilgi verme	Gerekli duyuru ve uyarılar yapılmalı	5
		Nöbetçi öğretmenler yönetime bilgi vermeli	9
		Çalışanlar sorunla karşılaşmadan önceden bilgi vermeli	7
	Bilgileri iş yaparken uygulama	Uyarıcı levha ve işaretler kullanılmalı	11
		Belirli aralıklarla bu konular hatırlatılmalı	5
		Bilgilerin önemli olduğu anlatılmalı	5
	Sağlık ve güvenliği koruma	Toplantılarda karşılaşılan olayların kritiği yapılmalı	9
		Zaman zaman ihmallere dikkat çekilmeli	8
		Detaylarında önemli olduğu anlatılmalı	6
	Benimsenmesi ve iyileştirilmesi için öneriler	Örnek davranışlar ön plana çıkarılmalı	11
		Örnek davranışlar ödüllendirilmeli	11
		Gerekli duyuru ve uyarılar yapılmalı ve takip edilmeli	9
Kurumsal anlayış oluşturulması		7	

Tablo 16 incelendiğinde Yönetici ve Öğretmenlerin “İSG ile İlgili Kriterler” temasına ilişkin oluşturulan kategorilerde en yüksek frekanslı olarak bildirilen görüşler “Alınan koruyucu önlem ve tedbirlere uyma” ile ilgili, kararlar alınırken herkesin katılımı sağlanmalı, İSG eğitimlerine önem verilmeli, “Okul yönetimine bilgi verme” ile ilgili, nöbetçi öğretmenler yönetime bilgi vermeli, çalışanlar sorunla karşılaşmadan önceden bilgi vermeli, “Bilgileri, iş yaparken uygulama” ile ilgili, uyarıcı levha ve işaretler kullanılmalı, “Sağlık ve güvenliği koruma” ile ilgili, toplantılarda karşılaşılan olayların kritiğini yapılmalı, “Benimsenmesi ve iyileştirilmesi için öneriler” ile ilgili, örnek davranışlar ön plana çıkarılmalı, ödüllendirilmeli şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Yönetici ve öğretmenlerin okullarda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili farkındalık ve bilinç düzeylerine ilişkin görüşleri nelerdir? Alt problemine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Tablo 17’de görüşler farklı kategoriler altında toplanmıştır.

Tablo 18

Yönetici ve Öğretmenlerin “İSG Farkındalık ve Bilinç Düzeyi” ne İlişkin Bireysel Görüşme Bulguları

TEMA	KATEGORİ	KODLAR	f
İSG FARKINDALIK VE BİLİNÇ DÜZEYİ	Yasal hak ve sorumluluklar	Bu konunun önemi iyi anlatılmalı	8
		Olumlu çalışma ortamı için gerekli	7
		Gerekli bilgilendirmeler yapılmalı	7
	Benimsenmesi ve iyileştirilmesi için öneriler	Personelin katılımı sağlanmalı	9
		Uyarı işaret ve renklendirmelerden faydalanılmalı	5
		İSG tedbirleri okulun şartlara uygun hale getirilmeli	5

Tablo 18’de “İSG ile ilgili farkındalık ve bilinç” temasına ilişkin oluşturulan kategorilerde en yüksek frekanslı olarak bildirilen görüşler “yasal hak ve sorumluluklar” ile ilgili, bu konunun önemi iyi anlatılmalı, “Benimsenmesi ve iyileştirilmesi için öneriler” ile ilgili, personelin katılımı sağlanmalı, uyarı işaret ve renklendirmelerden faydalanılmalı, şeklinde görüş belirtmişlerdir

Yönetici ve öğretmenlerin okullarda iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerine ilişkin görüşleri nelerdir? problemine dair bulgular aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Tablo 18’de görüşler farklı kategoriler altında toplanmıştır.

Tablo 19

Yönetici ve Öğretmenlerin “İSG Eğitimleri” temasına İlişkin Bireysel Görüşme Bulguları

TEMA	KATEGORİ	KODLAR	f
İSG EĞİTİMLERİ	İSG Eğitim Plan ve Programı	İSG eğitimleri farklı etkinlikler ile desteklenmeli	13
		Eğitimler daha sıklıkta tekrar edilmeli	8
		Çalışma ortamlarıyla ilgili konulara ağırlık verilmeli	5
	İSG Eğitimlerinin Uygulanmalı Olması	Eğitimlerin teorikten çok uygulamalı olmasına ağırlık verilmeli	13
		Eğitimlerde video tiyatro gibi görsel eğitimler tercih edilmeli	7
	Bu Konuların Benimsenmesi ve İyileştirilmesi İçin Öneriler	Eğitimler çalışanlar öğrenciler ve velilere yaygınlaştırılmalı	8
		İSG ilkokullardan itibaren müfredata konulmalı	7
		Yöneticilerin iş güvenliği konusundaki kararlı olmalı	6
		KKD ve uyarıcı levha ve işaretleri bulundurulmalı	5
		Eğitimler okullardaki etkinliklerle desteklenmeli	3

Tablo 19 incelendiğinde Yönetici ve Öğretmenlerin “İSG ile İlgili Eğitimler” temasına ilişkin oluşturulan kategorilerde en yüksek frekanslı olarak bildirilen görüşler “İSG Eğitim Plan ve Programı” ile ilgili, İSG eğitimleri farklı etkinlikler ile desteklenmeli daha sık tekrarlanmalı, “İSG Eğitimlerinin Uygulanmalı Olması” ile ilgili, Eğitimlerin teorikten çok uygulamalı olmasına ağırlık

verilmeli, Eğitimlerde video tiyatro gibi görsel eğitimler tercih edilmeli “Bu Konuların Benimsenmesi ve İyileştirilmesi İçin Öneriler” ile ilgili, Eğitimler çalışanlar öğrenciler ve velilere yaygınlaştırılmalı, İSG ilkokullardan itibaren müfredata konulmalı şeklinde görüşleri çoğunlukla belirtmişlerdir.

Yönetici ve öğretmenlerin okullarda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yönetim ve çalışanlar arasındaki iş birliği ve iletişime ilişkin görüşleri nelerdir? alt problemine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Tablo 19’da görüşler farklı kategoriler altında toplanmıştır.

Tablo 20

Yönetici ile Öğretmenlerin “İSG İlgili İş Birliği ve İletişim” e İlişkin Bulguları

TEMA	KATEGORİ	KODLAR	f
İŞ BİRLİĞİ VE İLETİŞİM	Sorunlarını iletebilme	İletilen sorunların çözümü yoluna anında gidilmeli	9
		Toplantılarda gündem yapılmalı	7
		Okul da konunun önemi eğitimlerle anlatılmalı	5
	Bu konuların benimsenmesi ve iyileştirilmesi için öneriler	İletişim için tüm kanallar (formal ve informal) açık tutulmalı	9
		Kurul toplantı vb. gündem yapılmalı	7
		Çalışanların yetki ve sorumlulukları net olarak bildirilmeli	7
		Görüş ve önerilerini iletebileceği mekanizmalar oluşturulmalı	6
		İletişimin ve iş birliğinin iyi olması için İSG çalışmalarının bütün çalışanları kapsayacak şekilde oluşturulmalı	5

Tablo 20 incelendiğinde Yönetici ve Öğretmenlerin “İSG ile İlgili İş Birliği ve İletişim” teması ilişkin oluşturulan kategorilerde en yüksek frekanslı olarak bildirilen görüşler “Sorunlarını iletebilme” ile ilgili, iletilen sorunların çözümü yoluna anında gidilmeli, toplantılarda gündem yapılmalı okul da konunun önemi eğitimlerle anlatılmalı, “Bu konuların benimsenmesi ve iyileştirilmesi için öneriler” ile ilgili iletişim için tüm kanallar (formal ve informal) açık tutulmalı, kurul toplantı vb. gündem yapılmalı, çalışanların yetki ve sorumlulukları net olarak bildirilmeli, şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan Yönetici ve öğretmenlerin araştırmada anlamlı farklılık gösteren değişkenlere ilişkin görüşleri nelerdir? sorusuna ilişkin görüşlerin betimlenmesi için yöneltilen iki soruya ait bulgulara yer verilmiştir.

Okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının eğitim öğretim kademeleri (ilkokul, ortaokul ve lise) arasındaki etkinliğinin anlamlı farklılık göstermesine ilişkin görüşleri nelerdir? alt problemine ilişkin bulgular aşağıdaki tablo 20’de yer almaktadır. Tabloda görüşler farklı kategoriler altında toplanmıştır.

Tablo 21

Yönetici ve Öğretmenlerin “Çalışılan Okul Türü” Değişkeninin Anlamlı Farklılık Göstermesine İlişkin Bireysel Görüşme Bulguları

TEMA	KATEGORİ	KODLAR	f	
Çalışılan Okul Türü	Yaş seviyesi küçüldükçe öğretmenlerin kendilerini daha sorumlu hissetmeleri		10	
		İlkokul öğretmenlerinin daha duyarlı olması	9	
	Öğrencilerin Yaş Gruplarının Farklılığı	Yaş grubu küçüldükçe öğrencilerin tehlikeye karşı açık olması		7
		Küçük yaş gruplarında, öğrencilerden dolayı öğretmenlerin tehlikeye karşı algılarının yüksek olması		7
	Okulların Yapısı	Ortaokul ve lise öğretmenlerinin bu konulara daha profesyonel yaklaşması		6
		Yeni binaların daha az tehlike içermesi		6
	Benimsenmesi ve İyileştirilmesi İçin Öneriler	Eski okullarda daha çok tehlike barındırdığından zamanla bu tehlikeleri göremez hale gelinmesi		3
		İlgi ve alakaları artırıcı kamusal çalışmalar yapılmalı,		9
		Her kademeye uygun İSG programları ve planları hazırlanmalı		7
		Fiziksel yapı uyarıcı levha işaret ve renklendirmeler ile elverişli hale getirilmeli		5
	İSG çalışmaları tüm okullara yaygınlaştırılmalı,		5	

Tablo 21 incelendiğinde Yönetici ve Öğretmenlerin “Çalışılan okul türü (İlkokul, Ortaokul ve Lise)” temasına ilişkin kategorilerinden en yüksek frekanslı olarak bildirilen görüşler "Öğrencilerin Yaş Gruplarının Farklılığı" ile ilgili, yaş seviyesi küçüldükçe öğretmenlerin daha çok sorumlu hissetmeleri, ilkokullarda öğretmenler daha duyarlı olması, yaş grubu küçüldükçe öğrencilerin daha çok tehlikeye karşı açık olması, küçük yaş gruplarında, öğrencilerden dolayı öğretmenlerin tehlikeye karşı algıları yüksek olması, ortaokul ve lise öğretmenlerinin bu konulara daha profesyonel yaklaşması, "Okulların Yapısı" kategorisi ile ilgili olarak; yeni binaların daha az tehlike içermesi, "Benimsenmesi ve iyileştirilmesi için öneriler" ile ilgili kategoride; ilgi ve alakaları artırıcı kamusal çalışmalar yapılmalı, şeklinde görüşler belirtilmiştir.

İş Sağlığı ve Güvenliğinin eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermesine ilişkin görüşleri nelerdir? alt problemine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Tablo 21’de görüşler farklı kategoriler altında toplanmıştır.

Tablo 22

Yönetici ve Öğretmenlerin “İSG Eğitimi Alanlar ile Almayanlar” Değişkeninin Anlamlı Farklılık Göstermesine İlişkin Bireysel Görüşme Bulguları

TEMA	KATEGORİ	KODLAR	f
İSG Eğitimi	İSG Eğitimlerin Okul Müfr. Yer Alması	Eğitimler küçük yaşlardan itibaren verilmeli	13
		Eğitimler okul müfredatlarına yerleştirilmeli	11
		Eğitimler iş hayatına başlamadan okullarda verilmeli	9
		Eğitimler okullarda düzenlenecek etkinliklerle desteklenmeli	6
	Politika	Eğitimler kamu politikası haline getirilmeli	10
		Eğitimler Öğrenci ve velilere de verilmeli	9
		Eğitimler ilkokuldan üniversitelere kadar tüm kademelerde verilmeli	9

Tablo 22 incelendiğinde Yönetici ve Öğretmenlerin “İSG Eğitimi” temasına ilişkin oluşturulan kategorilerde en yüksek frekanslı olarak bildirilen görüşler " İSG Eğitimlerin Okul Müfredatlarında Yer Alması" kategorisi ile ilgili olarak eğitimler küçük yaşlardan itibaren verilmeli, eğitimler okul müfredatlarına yerleştirilmeli, eğitimler iş hayatına başlamadan okullarda verilmeli, eğitimler okullarda düzenlenecek etkinliklerle desteklenmeli, "Politika" kategorisi ile ilgili olarak; eğitimler kamu politikası haline getirilmeli, eğitimler öğrenci ve velilere de verilmeli, eğitimler ilkokullardan üniversitelere kadar tüm kademelerde verilmeli biçiminde fikir belirtmişlerdir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin algılarının çok yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu duruma göre okullarda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmaların yapıldığı, yönetsel önlem ve tedbirlerin alındığı, yaşanan sorunların tespit edildiği, İSG ile ilgili yöneticiler ve çalışanlar arasında iş birliği ve iletişimin sağlandığı, İSG kriterlerine uyulduğu, eğitimlerin belirli plan ve program doğrultusunda düzenlendiği ve İSG konularında farkındalık ve bilincin olduğu sonuçlarına ulaşılabilir. Doğdu’ya (2019) göre işverenlerin, yöneticilerin ve çalışanların, iş güvenliğine dair duyarlı olması, ilgilerinin, bilinçlerinin ve algılarının yüksek olmasını, İSG ile ilgili uygulamaların yapılmasını, yaşanan, karşılaşılan sorunların belirlenmesinin ve bunların gerektirdiği önlemlerin alınmasının etkilediği söylenebilir.

Öğretmenlerin okullarda iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin algıları; cinsiyete, meslekteki hizmet süresine, bulunduğu okuldaki görev süresine ve okuldaki çalışan sayısına değişkenlerine göre anlamlı bir farklılığa rastlanmadığı görülürken, çalışılan okul türü ve İSG eğitimi durumuna göre eğitim alanlar ile almayanların görüşleri arasında elde edilen sonuçlar anlamlı bir farklılık göstermiştir.

“Çalışılan okul türü” ve “İSG eğitim durumu” ile ilgili sorulara araştırmanın nitel kısmında yapılan görüşme formunda yer verilerek öğretmen ve yöneticilerin görüş ve önerilerine ulaşılacak amaçlanmıştır. Çalışılan okul türü değişkeni değerlendirildiğinde, okullarda eğitim öğretim gören öğrenciler çevrelerindeki tehlikelerin farkına ancak lise çağlarına geldiklerinde varabilmektedirler. Çevresi ile oldukça ilgili, meraklı ve hareketli olan ilkokul öğrencilerinin ise kazalara ilişkin tehlike ve risk algısının yetersiz olması nedeniyle ilkokullarda yaş seviyesi küçük olan bu öğrenciler, ortaöğretimdeki öğrencilere göre kazalara karşı daha fazla açıktırlar (İnce, vd.,2014). Yaş seviyesinin küçük olduğu ilkokul öğrencilerinin kazalara ilişkin tehlike algısının yetersiz olması, riskleri bilememeleri erişkinlere göre kazalara karşı daha açık olmaları, bu okullarda görev yapan

öğretmenlerin kendilerini öğrencilere karşı daha sorumlu ve daha duyarlı hissetmelerine neden olmaktadır. Öğretmenlerin, öğrencileri tehlikelere karşı koruma duygusu ve duyarlılıkları İSG konularında algılarını artırdığı söylene bilinir.

İSG eğitimi alıp almama değişkeninin anlamlı farklılık göstermesine ilişkin olarak eğitim alan çalışanların, eğitim almayanlara göre işyerlerinde var olan tehlikelerin farkında olmaları ve güvenli çalışma ortamı yoluna gitme bilinci oldukça yüksektir. Eğitim alanlar iş kazası, meslek hastalığı, güvenli çalışma ortamları hakkında daha bilinçlidirler. Almayanlar ise bu durumların farkında olamamaktadırlar. Gümüş'e (2016) göre çalışma hayatında İSG eğitimlerin düzenlenmesinin; çalışan potansiyelini arttırdığı, iş birliğinin sağlanmasını olumlu etkilediği, iş kazalarını ve meslek hastalıklarını azalttığı, gerçeği göz ardı edilmemelidir. Taşdemir'in (2020) yapmış olduğu araştırmada sınıf öğretmenlerinin İSG öz yeterlik algıları ile İSG eğitimi durumları arasındaki fark incelenmiştir. İSG eğitimini alan sınıf öğretmenlerinin algı düzeyleri "yüksek", çıkarken, eğitim almayan sınıf öğretmenlerinin algı düzeylerinin ise "orta" olduğu tespit etmiştir.

Araştırma genel olarak değerlendirildiğinde, nicel ve nitel kısımlarda elde edilen bulguların birbirlerini destekledikleri ve uyumlu oldukları görülmüştür. Nicel kısımda İSG konusunda yürütülen çalışmalara yönelik algı durumu, güçlü ve zayıf yönler ile sorunlar belirlenmiş, nitel kısımda da bu konuda çalışma yürütmüş öğretmen ve yöneticilerin fikir ve görüşlerinden hareketle çözüm ve öneriler tespit edilmiştir. Buna göre öğretmenlerin okullarda yürütülen İSG çalışmalarına karşı algı düzeylerinin çok yüksek olduğu, yapılan çalışmaları takip ettikleri, uyum gösterdikleri, önemsedikleri, çalıştıkları kurum için kendileri ve sorumlu oldukları öğrencileri için son derece önemli olduğunun farkında ve bilincinde oldukları anlaşılmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre okullarda uygulanan İSG çalışmalarının ilkökul, ortaokul ve lise kademelerinde farklılık göstermediği anlaşılmıştır. Okulda öğrenim gören öğrencilerin yaş gruplarının farklı olmasının etkisinden kaynaklanan öğretmen algısında farklı olması, fiziki yapılarında pansiyon, spor salonu, atölye ve laboratuvar, vb. eklentilerin olmasından dolayı bu eklentilere yönelik çalışmaların farklı olması, okulların tehlike sınıflarının (çok tehlikeli, tehlikeli ve az tehlikeli olması) farklı olması nedeni ile uygulanan eğitim sürelerinin ve planlamasının farklı olması gibi özelliklerinden kaynaklanan iş ve işlemlerin değişiklik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Okullarda iş sağlığı ve güvenliğinin gelişmesi ve benimsenmesi adına karşılaşılan sorunlara ilişkin getirilen çözüm önerileri şöyle sıralanabilir. Risk değerlendirmeleri, yönetmelikte belirtilen durumlar oluştuğunda da yenilenmesinin sağlıklı çalışma ortamlarının sürekliliği için önemlidir. İş sağlığı ve güvenliği uzmanlarının, okullarda tekrar görevlendirilmesinin ve iş sağlığı ve güvenliğinin daha iyi anlaşılması ve uygulayıcılara rehberliği açısından önemli olduğu söylene bilinir. Çalışan temsilcisi sene başı öğretmenler kurul toplantısında seçim yoluyla belirlenerek, eğitimleri verilmesinin, tüm personele duyurulmasının bu konudaki iletişim ve işbirliğini artıracığı söylenebilir. Eğitimlerin teorik ve uygulama ağırlıklı olarak görsellerden, videolardan, tiyatrodan yararlanılmasının, algı düzeylerini artırarak eğitimi etkili hale getirip öğrenmeyi soyuttan somuta taşıyan sanal gerçeklik cihazlarının iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinde kullanılması tercih edilmesinin verilen eğitimin kalıcılığı önemli oranda artıracığı söylene bilinir.

Okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının benimsenmesi ve iyileştirilmesine yönelik çalışmalar farklı yöntemler kullanılarak, farklı eğitim kademeleri için ayrı ayrı araştırılabilir. Öğretmen ve yönetici görüşlerine göre iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının farklı düzeyde uygulayan okulların başarısının eğitim üzerindeki etkisi incelenebilir. Öğretmen ve yönetici görüşlerine göre iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının okulların çalışma ortamlarındaki olumlu etkisi incelenebilir.

Kaynakça

- Akçay, D., ve Yıldırımlar, A. (2018). Çocukların okul ortamında kaza geçirme ve güvenlik önlemlerine yönelik ebeveyn davranışlarının incelenmesi. *DEUHFED*, 11(1), 48-55. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfed/issue/46786/586676>
- Aktaş, B. (2020, 07 18). *Sürekli iyileştirme, kalite yönetimi ve deming döngüsü*. 09.11.2020 tarihinde alınmıştır. <https://medium.com/@aktasburak/sürekli-iyileştirme-kalite-yönetimi-ve-deming-döngüsü-5fff83fb90c>
- Ayhan, Y. (2013). İş sağlığı ve güvenliğinde kaza zinciri teorisinin önemi ile açık işletmelerdeki tehlikeli hareket ve tehlikeli durumlar. *Yer Altı Kaynakları Dergisi*, 3(3), 27-39.
- Bakan, D. (2020). Ortaöğretim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği kültürünün değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Esenyurt Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. 10.10.2020 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/>
- Büyüköztürk, Ş.K., Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2019). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Yayıncılık.
- Cerçi, C., ve Çetin, R.B. (2019). İş sağlığı ve güvenliği mevzuatından kaynaklanan sorumluluklarına ilişkin okul müdürü görüşleri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(6), 151-162.
- Creswell, J.W. (2019). *Karma yöntem araştırmalarına giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J., ve Plano Clark, V. (2018). *Karma yöntem araştırmaları*. Anı Yayıncılık.
- Çögenli, M.Z., ve Özer, M. (2017). İş kazalarını önlemede güvenlik kültürü. ICPESS (Uluslararası Politik, Ekonomik Ve Sosyal Araştırmalar Kongresi), (s. 58-70). 3.20.2021 tarihinde alınmıştır. <http://registericpeess.org/index.php/ICPESS/article/view/1263/33>
- Dijital Mecralar Komisyonu Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. (2020). (31199). Resmi Gazete. 9.10.2021 tarihinde Resmi Gazete: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/07/20200728-15.html>
- Doğdu, S. (2019). Okul yöneticilerinin iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Er, E. (2020). Yerel yönetimlerde iş sağlığı ve güvenliğinin değerlendirilmesine yönelik çalışan anketi uygulaması. Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Erdem, Y. (2004). Sosyal insan, sosyal etkileşim, grup yaşamı kültür ve toplum açısından iş sağlığı ve güvenliği. *İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi*, (14), 7-9. <https://www.csgb.gov.tr/isggm/dergiler/17.pdf>
- Eren, T. (2015). İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemine giriş. Atatürk AÖF Ders Kitapları.
- Ergül, A. (2020). Ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin iş güvenliği bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 10.28.2021 tarihinde alınmıştır. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Gümüş, B. (2016). Okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları ve öğretmenlerin bu konudaki bilgi düzeylerinin irdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Aydın Üniversitesi FEN Bilimleri Enstitüsü. 2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Gürbüz, S., ve Şahin, F. (2017). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınevi.
- İnce, T., Yalçın, S., ve Yurdakök, K. (2014). Çocukluk çağında ciddi kaza sıklığı ve risk faktörleri. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, (57), 173-182. http://www.cshd.org.tr/uploads/pdf_CSH_538.pdf

İSGK. (2012). İş sağlığı ve güvenliği kanunu. (6331 Sayılı). Resmi Gazete Sayısı: 28339. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6331.pdf>

Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Nobel Yayıncılık.

Kol, İ. (2021). İş sağlığı ve güvenliği eğitim uygulamalarının karşılaştırılması. İstanbul: Gedik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İş Sağlığı ve Güvenliği Ana Bilim Dalı <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

Küçük Saral, A. (2017). İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin çalışanlardaki iş sağlığı ve güvenliğini farkındalığının etkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

Küçük, N.M. (2021). Sanal gerçeklik ile çalışanların iş sağlığı ve güvenliği tehlike tahmini farkındalığının artırılması ile iş kazalarına etkisinin değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

MEB. (2014). 2014/16 nolu genelge. *İş Sağlığı ve güvenliği*. Ankara: MEB Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü. 1.6.2021 tarihinde alınmıştır. <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1705.pdf>

MEB İstatistikleri. (2021). MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı. 25.02.2022 tarihinde alınmıştır. <http://sgb.meb.gov.tr/www/mill-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-20202021/icerik/424>

MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2020). *MEB strateji geliştirme başkanlığı*. Resmi istatistikler. <https://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>

Odacı, N. (2020). İş güvenliği eğitimlerinde sanal gerçeklik uygulamalarının kullanılmasının iş güvenliği uzmanları açısından değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. 3.26.2021 tarihinde alınmıştır. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkez>

Ören, K. (2020). *İş sağlığı ve güvenliği*. Nobel Yayıncılık.

Özkılıç, Ö. (2005). *İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemleri ve risk değerlendirme metodolojileri*. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu TİSK. 7.3.2021.

Palaz, S. (2019). *Sosyal bilimlerde iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları*. Nobel Yayıncılık.

SGB. (2021). *MEB İstatistikleri*. Stratejik Geliştirme Başkanlığı. <http://sgb.meb.gov.tr/www/mill-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2019-2020/icerik/396>

SGK. (2021). *İş kazası*. 2021 tarihinde Sosyal Sigortalar Kurumu. http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/emekli/is_kazasi_ve_meslek_hastaligi/is_kazasi

Taşdemir, C. (2020). Sınıf öğretmenlerinin iş sağlığı ve güvenliği özyeterliliği. Yüksek Lisans Tezi. Iğdır Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>

Üngüren, E., ve Koç, T. S. (2015). İş sağlığı ve güvenliği uygulamaları performans değerlendirme ölçeği: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 5(2), 124-144. 01 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/297448>

W. Creswell, J., ve L. Plano Clark, V. (2018). *Karma yöntem araştırmaları*. Anı Yayıncılık.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.

Yılmaz, F. (2009). İş sağlığı ve güvenliği'nin iyileştirilmesinde kurumsal sosyal sorumluluğun önemi. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 56, 520-546. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/9079>

Yılmaz., F. (2019). *İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemleri*. AUZEF Ders Kitapları.

Introduction

There are constant radical changes in the social and economic life. To the extent of these changes, there are many developments in business life in order to increase working welfare. The

administrations are constantly trying to adapt to these changing and renewing conditions. Occupational health and safety, which puts the employee, employer and working environment under certain rules to increase working welfare, has long been an important area where serious work should be done. The main purpose of occupational health and safety is to protect employees from the negative effects of the workplace and to ensure that they work in a comfortable and safe environment. While the World Health Organization defines health as “not merely the absence of disease or infirmity, but a state of complete physical, mental and social well-being”, the International Labor Organization defines occupational health and safety; It is defined as the activities carried out to maximize and maintain the physical, mental, and social well-being of the employees and to prevent the deterioration of their health status due to working conditions (Eren, 2015).

Considering the occupational accidents that occur in schools, fully fulfilling OHS services has become crucial. School administrations have important responsibilities in this regard. Because the school administration is responsible for taking all kinds of precautions against dangers and risks by planning and arranging, as well as monitoring, adopting, and improving these measures.

Methodology

This research is a descriptive study that aims to reveal the perceptions of teachers and administrators on occupational health and safety and their views on the adoption and continuous improvement of occupational health and safety. Descriptive research tries to define a situation, event, individual or object, which is the subject of research, in the past or present, as it is in its conditions (Karasar, 2015).

In this study, the research was started with the quantitative phase for data collection and analysis. Then a qualitative study was carried out to explain the quantitative results. In this research, which is a mixed method in which quantitative and qualitative research methods are used, the quantitative method was used to reveal the general results and the qualitative method was used to explain these results (Creswell & Plano Clark, (2018). The research in this form is a descriptive mixed method study. Mixed method studies are studies in which both quantitative and qualitative data are collected, two data sets are integrated, and then conclusions are drawn by using the advantages of integrating these two data sets, providing the opportunity to examine the research problem deeply (Creswell, 2019). In the qualitative dimension, a case study design was used to reveal existing situations such as OHS studies and the approaches they developed for solving the problems encountered, according to the opinions of administrators and teachers. They are methods in which one or more events, environments, social groups, or other interconnected systems are examined deeply. (Büyükoztürk et al., 2019).

Outcomes

When the research is evaluated in general, it is seen that the findings obtained in the quantitative and qualitative parts support each other and are compatible. In the quantitative part, the perception status, strengths and weaknesses and problems regarding the studies carried out on OHS were determined. In the qualitative part, solutions and suggestions were determined based on the ideas and opinions of the teachers and administrators who carried out studies on this subject. According to this, it is understood that teachers have a very high level of perception towards OHS studies carried out in schools, they follow the work done, they adapt, they care, and they are aware and conscious that it is extremely important for the institution they work for, for themselves and for the students they are responsible for. According to the research, it has been understood that the OHS studies applied in schools do not differ in primary, secondary and high school levels. The difference in the perception of the teacher because of the age groups of the students studying at the school, hostel, gymnasium, workshop, laboratory, etc. in their physical structures. It is understood that the work and procedures vary due to the features such as the

different studies on these add-ons due to the presence of add-ons, the difference in the danger classes of the schools (very dangerous, dangerous, and less dangerous) and the different training periods and planning applied.

Discussion and Conclusions

According to the research, the suggestions for solutions to the problems encountered in developing and adopting OHS in schools can be listed as follows.

1. "It is not renewed in cases where risk assessments are made in schools but need to be renewed after its expiration date. In accordance with Article 12 of the OHS Risk Assessment Regulation, risk assessments should be renewed when the situations specified in the regulation occur.

2. According to article 10 of Law No. 7252, known as the bag law and published in the Official Gazette with the number 31199 on 28 July 2020, the obligation to appoint an occupational safety specialist and an occupational physician in less hazardous workplaces with less than 50 employees and public workplaces is valid until 31.12.2023. has been extended. With the circular numbered 2014/19, experts who have been assigned to schools and carry out their work successfully cannot be appointed since the publication of this law article. Occupational safety specialists and workplace physicians should be reassigned to schools to ensure that these works, which are carried out successfully by experts, are not interrupted and that social awareness about OHS is created.

3. The employee representative should be selected in accordance with the published communiqué. For this, it can be said that it is the most appropriate way to be determined by election by taking it to the agenda at the teachers' board meeting at the beginning of the year. Employee representative training should be provided and announced to all personnel.

4. It has been understood that while the schools were being built, it was not done according to the OHS legislation, and the school administration sought to resolve it. It can be said that this situation increases the burden of school administrators. During the construction phase of schools, OHS legislation should be evaluated.

5. To eliminate the OHS deficiencies in old and new buildings, the physical structure should be made suitable with warning signs and coloring.

6. Training should be held at different times, theoretically and practically, and repeated at more frequent intervals, emphasizing practical training, visuals, videos and theater. It should be preferred to use virtual reality devices in OHS training by increasing perception levels, making education effective and carrying learning from abstract to concrete.

7. Education should be given from an early age, included in the curriculum from kindergartens to universities, and made into a social policy by extending it to employees, students, teachers, and families.